

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного
університету

від 24 квітня 2019 року
(протокол № 9)

ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:
кандидат економічних наук , доцент Сидорченко Т.Ф.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “18” квітня 2019 року, протокол № 6

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Основи біржової діяльності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом навчальної дисципліни є принципи, методи та інструменти організації біржової діяльності

Міждисциплінарні зв'язки: передуює вивченню дисциплін «Організація виробництва», «Стандартизація та сертифікація продукції», «Економіка підприємства», після вивчення дисциплін «Основи підприємництва», «Економічна теорія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Основи біржової діяльності» є вивчення організаційно-економічних засад діяльності бірж, як основного елементу інфраструктури ринку, отримання студентами необхідних теоретичних знань та набуття практичних навичок з організації біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій.

1.2. Основними завданнями дисципліни «Основи біржової діяльності» є опрацювання механізму функціонування системи бірж в країнах з розвинутою ринковою економікою та особливостей його розбудови і діяльності в нашій країні. Освоєння положень курсу дає можливість майбутньому фахівцеві сформулювати цілісну систему теоретичних знань та практичних навичок.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентостей:

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6/180 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття та організаційно-економічні засади біржової діяльності

Поняття та економічний зміст біржі. Організаційний, функціональний та юридичний аспекти біржової діяльності. Функції біржі в сучасній економічній системі. Організація проведення торгів. Розробка біржових контрактів. Розв'язання спірних питань. Котирування й регулювання біржових цін. Біржове страхування (хеджування). Гарантування виконання угод. Інформаційна діяльність, збір і реєстрація біржових цін. Сприяння реалізації товарів за оптимальними цінами.

Класифікація бірж за видом біржового товару, за принципом організації, за правовим статусом, за формою участі в торгах, за номенклатурою біржових товарів, за місцем та роллю у світовій торгівлі, залежно від сфери діяльності, за основними видами угод, залежно від характеру комерційної діяльності Історія виникнення та розвитку біржової торгівлі.

Тема 2. Управління та законодавчо-правове регулювання діяльності бірж

Інституційна структура біржі та її складові. Членство на біржі, порядок його набуття. Функціональний та юридичний статус члена біржі, його права та обов'язки. Порядок визначення розміру вступного внеску члена біржі.

Організаційна структура біржі. Основні органи управління та їх функції. Загальні збори, біржовий комітет, котирувальна комісія, арбітражна комісія, розрахункова палата. Виконавчі органи біржі.

Форми взаємовідносин біржі з учасниками торгів. Акціонерно-пайова, брокерська форма, абонементна форма, комісійна форма, разова та змішана форми.

Система державного регулювання та саморегулювання діяльності бірж. Структура та функції державних органів регулювання біржової діяльності. Аспекти діяльності бірж, що перебувають у сфері саморегулювання.

Тема 3. Товарна біржа, її функції

Поняття товарної біржі, її основні функції.

Біржовий товар, його еволюція та основні характеристики. Масовість та стандартизованість біржового товару. Групи біржових товарів на сучасному

ринку. Сільськогосподарські та лісові товари і продукти їх переробки, сировина і продукція металургії, нафта і нафтопродукти як групи товарів.

Тема 4. Організація і технологія біржової торгівлі

Поняття та характеристики біржових угод, їх основний зміст. Види біржових угод. Угоди з реальним товаром та товарні деривативи. Спотові, форвардні угоди, ф'ючерсні та контракти та опціони, порядок укладання та виконання.

Етапи підготовки до укладання біржової угоди, підбір посередника, укладання договору на брокерське обслуговування, порядок видачі доручень. Методи організації біржової торгівлі, порядок організації проведення біржової сесії. Алгоритм укладання, документального оформлення, реєстрації та виконання біржових угод.

Тема 5. Інфраструктура біржового ринку агропромислової продукції

Основні елементи інфраструктури біржового ринку агропромислової продукції. Торгові дома, оптові ринки, аукціони худоби.

Поняття та особливості функціонування аграрної біржі. Основний зміст правил біржової торгівлі агропромисловою продукцією. Порядок документального оформлення внутрішніх та міжнародних контрактів.

Агроторгові дома, порядок їх організації та функції. Організаційно-виробнича, торгівельно-посередницька, аналітично-консультаційна та

інформаційно-координаційна функції. Напрями комерційної діяльності торгових домів. Порівняльні переваги різнорівневих каналів розподілу на біржовому ринку.

Аукціони худоби, їх завдання та функції.

Оптові посередники та їх взаємозв'язок з системою аграрних бірж.

Тема 6. Фондові біржі, їх діяльність та роль на фондовому ринку

Поняття фондового ринку та його сегментація. Первинний та вторинний ринок цінних паперів, їх структура та організаційна побудова. Емітенти, інвестори та інвестиційні інститути як суб'єкти ринку. Централізований та децентралізований ринок. Поняття, завдання, порядок організації та функції фондової біржі. Фондові біржі України.

Поняття та види цінних паперів як біржового товару. Лістинг та делістинг цінних паперів на фондових біржах, переваги та порядок здійснення процедур.

Тема 7. Інфраструктура фондового ринку

Депозитарій цінних паперів, розрахункова палата, кліринговий банк, їх функції у процесі торгівлі цінними паперами.

Порядок подачі заявок на участь у торгах, організація торгів, порядок укладання і виконання угод купівлі-продажу цінних паперів.

Тема 8. Валютна біржа, її функції

Поняття та функції валютної біржі. Порядок організації валютної біржі. Суб'єкти валютного ринку, їх функції. Центральні банки, комерційні банки, інвестори, суб'єкти господарської діяльності та їх роль на валютному ринку.

Види валютних угод. Валютний опціон, аутрайт та своп угоди. Валютні котирування, їх види та порядок проведення. Пряме та обернене котирування. Види та порядок формування валютних курсів.

Тема 9. Особливості функціонування валютної біржі

Українська міжбанківська валютна біржа. Порядок укладання та виконання угод купівлі-продажу валютних цінностей.

3. Рекомендована література

1. Закон України «Про товарну біржу» зі змінами та доповненнями. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>
2. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» зі змінами та доповненнями. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
3. Закон України «Про господарські товариства» зі змінами та доповненнями. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
4. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: Навчальний посібник. - К.: Либідь, 2001. - 342 с.
5. Дудяк Р.П. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навчальний посібник/ Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. - 2-е вид., доп. - Львів: Новий світ, 2000, К.: Магнолія плюс, 2003. - 360 с.
6. Солодкий М.О. Біржовий ринок: Навчальний посібник. - К.: Аграрна освіта, - 2010.- 565 с.
7. Сохацька О.М. Біржова справа: Навчальний посібник. - Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. - 636 с. - Режим доступу: <http://finlit.online/delo-birjevoe/birjova-sprava-pidruchnik-vid-zmin-dop.html>
8. Сохацька О.М., Дениско О.М. Біржова справа: Підручник. - Тернопіль: Карт-бланш, 2003. - 602 с.
9. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. - К.: ЦП Компринт, 2017. - 450 с.
10. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : Навч. посібник. - К.: Ліра-К, 2016. - 540 с.
11. Савченко В.Д. Організація біржової діяльності: Навчальний посібник. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Харків: Харківський держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. - 124 с.
12. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. — Суми : Університетська книга, 2019. — 572 с.: іл.

4. Методи навчання:

лекція, демонстрування, практичні роботи, метод усного контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання екзамен.

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни